همخوانی نمره ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز سال ۱۳۸۷

عبدالحسین شکورنیا*، محمد فکور، حسین الهام‌پور، مریم طاهرزاده، فرحناز چعب

چکیده

مقدمه: مقایسه نتایج ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی اساتید می تواند به شناخت نقاط قوت و ضعف سیستم ارزشیابی کمک کند و در دستیابی به هدف ارزشیابی که ارتقای کیفیت می‌باشد مفید واقع گردد. این مطالعه با هدف بررسی همخوانی نتایج خودارزیابی اساتید با ارزشیابی دانشجویان از آنان در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام گرفت.

روش‌ها: مطالعه از نوع همبستگی بوده و جامعه و نمونه پژوهش کلیه دانشجویان و اعضای هیات‌علمی غیربالینی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بودند که در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ در دانشکده‌های مختلف به آموزش اشتغال داشتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای بر اساس مقیاس لیکرت، شامل ۱۵ سوال ۵ گزینه ای بود. داده ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15 تجزیه و تحلیل شد.

نتایج: ضریب همبستگی بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان و نمرات خودارزیابی اساتید ۰/۱۵۸ بود(p=/۰۳۴). میانگین نمرات خودارزیابی اساتید ۰/۳۶±۴/۵۳ و ارزشیابی آنان توسط دانشجویان ۰/۳۹±۴/۰۴ بود (p =/۰۰۰۱ و t=۱۳/۳۴). میانگین نمره خودارزیابی بیش از۹۰ درصد اساتید بالاتر از ۴(در حد عالی) بود.

نتیجه‌گیری: نتایج این بررسی نشان داد بین نمرات ارزشیابی استادان توسط دانشجویان و نمره خودارزیابی آنان همبستگی ضعیفی وجود دارد. با توجه به اهمیت ارزشیابی‌های دانشجویی باید زمینه‌هایی برای جلب نظر اساتید و پذیرش نتایج این ارزشیابی فراهم نمود.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی استاد- خودارزیابی- دانشجو- اعضای هیات‌علمی- همبستگی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی /پاییز ۱۳۸۹؛ ۱۰(۳): ۲۲۹ تا ۲۳۷

مقدمه

مراکز و موسسات آموزشی از دیرباز ارزشیابی از تدریس استادان را به کار می‌گرفته و با گذشت زمان، کاربرد آن نیز افزایش یافته است. از زمان انتشار اولین مقاله در زمینه ارزشیابی دانشجویان از استادان در سال ۱۹۲۷ بوسیله ریمرز (Remmers) مطالعات زیادی در این زمینه صورت گرفته و مقالات زیادی منتشر شده است(۱).

سلدین (Seldin) در مطالعه‌ای با بررسی کاربرد ارزشیابی دانشجویان از استادان در ۶۰۰ دانشکده دریافت که از سال ۱۹۷۳ تا ۱۹۹۳ تعداد موسساتی که از نظرات دانشجویان برای ارزشیابی استادان استفاده می کنند از ۲۹ درصد به ۸۶ درصد افزایش یافته است به نحوی که هیچ شیوه ارزشیابی دیگری تا به این حد کاربرد نداشته است(۲).

ارزشیابی دانشجویان از استادان به همراه کاربرد روز افزونش به طور فزاینده نیز بحث‌برانگیز بوده است. دلیل این بحث‌انگیزی نفس ارزشیابی دانشجویان از تدریس نیست، بلکه طریقی است که اغلب از نتایج ارزشیابی‌ها استفاده می‌شود(۱).

امروزه، ارزشیابی‌های دانشجویی دو کاربرد اصلی دارند:

* **نویسنده مسؤول**: عبدالحسین شکورنیا (مربی) ، گروه ایمنی شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز (shakurnia@yahoo.com)
محمد فکور(دانشیار)، گروه ارتوپدی، دانشکده پزشکی،، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز (fakoor@yahoo.com)؛ حسین الهام‌پور (مربی)، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز (h_elhampour@yahoo.com)؛ مریم طاهرزاده، کارشناس ارزشیابی مدیریت مطالعات دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز؛ فرحناز چعب،کارشناس ارزشیابی مدیریت مطالعات دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

این مقاله در تاریخ ۸۸/۱/۲۴ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۸/۶/۲ اصلاح شده و در تاریخ ۸۸/۶/۳۰ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

فراپهم نمودن بازخورد جهت اساتید به منظور بهبود کیفیت آموزش؛ و کمک به مسئولین در اندازه‌گیری آموزش موثر به منظور تصمیم‌گیری راجع به استخدام و ارتقاء اعضای هیات علمی(۳).

آدامز (Adams) معتقد است که ارزشیابی دانشجویان هرگز به عنوان رضایت آنان از آموزش مورد انتقاد قرار نگرفته، بلکه اغلب به عنوان اندازه‌گیری از اثربخشی آموزشی مورد انتقاد بوده است. او همچنین اظهار می‌دارد که هدف اصلی ارزشیابی دانشجویان از استادان ارزشیابی نهایی (Summative) نیست، بلکه ارزشیابی تکوینی (Formative) به منظور بهبود تدریس آنهاست(۴).

در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی معمولا ه بطور سالیانه کیفیت تدریس اعضای هیات‌علمی از طریق توزیع پرسشنامه بین دانشجویان مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد. نتایج حاصل بطور محرمانه به اطلاع آنان رسانده می‌شود تا ضمن بهره‌گیری از دیدگاه‌های دانشجویان، با برطرف نمودن نقاط ضعف و بهبود روش تدریس خود، کیفیت تدریس را ارتقاء دهند(۵).

علیرغم استفاده وسیع از نظرات دانشجویان به عنوان یک منبع اطلاعاتی در ارزشیابی کیفیت آموزش، به نظر می‌رسد برخی اساتید این نوع ارزشیابی را نپذیرفته و در کارایی نتایج حاصل از آن در ارتقاء کیفیت آموزش تردید دارند(۶). برخی از ایشان اعتقاد دارند که ارزشیابی‌های دانشجویان معتبر و ارزشمند است و بازخورد حاصل از آن همواره منجر به اصلاح شیوه تدریس و بهبود کیفیت آن می‌گردد. اما دسته دیگری از اساتید با بی‌اعتبار دانستن این نوع ارزشیابی‌ها بیان می‌دارند که بازخورد ناشی از اعلام نمره ارزشیابی هیچ‌گونه تغییر مثبتی در روش تدریس و کیفیت آموزش استاد ایجاد نمی‌کند، بنابراین کار بیهوده‌ای است (۷).

نتایج تحقیقات مختلف نشان می‌دهد که این ارزشیابی‌ها هرچه بیشتر مورد قبول اساتید قرار بگیرد به همان اندازه از تاثیر بیشتری برخوردار خواهد بود(۸ و۹). نتایج یک مطالعه نشان داد علیرغم اینکه اکثریت دانشجویان و اساتید با نتایج ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان موافق بودند اما میزان موافقت اساتید به طور معنی‌داری کمتر بود، که این مسئله یعنی کم اعتمادی اساتید به ارزشیابی‌های دانشجویی می‌تواند منجر به کم توجهی اساتید به بازخوردهای ارائه شده به آنان گردد(۸). نتایج مطالعه دیگری در این ارتباط نشان می‌دهد اساتید نمرات نسبتاً بالاتری در مقایسه با دانشجویان به خود داده‌اند و رضایت‌شان از روش تدریس و عملکرد آموزشی خود با آن چه دانشجویان در ذهن دارند متفاوت است(۹).

مطالعات عدیده‌ای جنبه‌های مختلف ارزشیابی استادان را بررسی نموده(۱۰)، اما خودارزیابی اساتید کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. در ایران نیز تعداد تحقیقات کامل و جامع که ارتباط ارزشیابی‌های دانشجویی را با نتایج خودارزیابی اساتید مورد بررسی قرار داده باشد بسیار محدود است(۸ و۹). استفاده همزمان از نظرات دانشجویان و خودارزیابی اساتید روشی است که بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ دنیا برای تغییر و تحول و پیشبرد برنامه‌های آموزشی خود از آن استفاده می‌کنند(۱۱).

یکی از بهترین روش‌های ارزشیابی استاد که در جامعه دانشگاهی ما هنوز جدی گرفته نشده و برنامه کاربردی و راه‌کار اجرایی برای آن وجود ندارد، خودارزیابی (Self assessment) است. استاد منبعی آشکار برای گردآوری اطلاعات درباره خود اوست و به جز او کس دیگر دیدگاه بی‌پرده و عمیق از او ندارد. بر این اساس برخی از محققین خودارزیابی استادان را به عنوان یک ابزار مفید و پویا برای پیشرفت مهارت‌های آموزشی با ارزش دانسته‌اند، زیرا به این طریق استاد با پایش خود می‌تواند کاستی های عملکرد آموزشی خود را بازشناسی نموده و با اصلاح آنها به سمت کیفیت ایده‌آل حرکت نماید(۱۱).

با توجه به این که مهم‌ترین عامل در موثر بودن بازخورد نتایج ارزشیابی استاد، پذیرش این نتایج از طرف اساتید می‌باشد بر آن شدیم تا ارتباط نمره‌های ارزشیابی دانشجویان از تدریس استادان را با نمره خودارزیابی اساتید مورد بررسی قرار دهیم و با مشخص نمودن میزان همبستگی این دو متغیر مقبولیت نتایج ارزشیابی و پذیرش این نتایج را نزد اساتید برآورد نماییم. بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان همبستگی نتایج ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

اساتید در سال ۱۳۸۷ در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام گرفته است.

روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه از نوع تحلیل همبستگی است. جامعه و نمونه پژوهش، کلیه دانشجویان دانشکده‌های پزشکی، دندان‌پزشکی، داروسازی، بهداشت، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی، و توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز و تمامی اعضای هیات‌علمی غیربالینی این دانشکده‌ها به تعداد ۲۲۵ نفر بودند که در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ در دانشکده‌های مختلف به آموزش و تدریس اشتغال داشته و هر ساله یک نوبت از طریق پرسشنامه توسط دانشجویانشان ارزشیابی می‌شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۱۵ سوال پنج گزینه‌ای از بسیار ضعیف تا عالی با مقیاس نمره‌گذاری یک تا پنج بود که هر سال در اواخر ترم توسط دانشجویان تکمیل، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل می‌گردید. جهت خودارزیابی اساتید نیز، از پرسشنامه متناظری با همان محتوا استفاده شد.

پرسشنامه‌ها حاوی سوالاتی در زمینه ویژگی‌های علمی و رفتاری، نحوه تعامل، و توانمندی‌های تدریس استاد بود. رعایت نظم و مقررات آموزشی، تسلط استاد بر موضوع درس و توانایی او در ارائه آن، ارائه طرح درس و چگونگی سازمان‌دهی محتوی، استفاده از روش‌های آموزشی متنوع و همچنین نحوه تعامل و برقراری ارتباط با دانشجویان از مضامینی بود که محتوای پرسشنامه را تشکیل می‌داد. روایی صوری و محتوای این پرسشنامه که همه ساله توسط مرکز مطالعات دانشگاه جهت ارزشیابی تدریس اعضاء هیات‌علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد قبلا طی مطالعه‌ای اثبات شده و پایایی آن با محاسبه آلفای کرونباخ (α =۰/۸۴) تایید گردیده بود.

برای پرهیز از افشای نام استادان، هر یک از آنها با شماره رمزی مشخص شدند. ابتدا یک نسخه از نتایج ارزشیابی کلیه اعضای هیات‌علمی دانشگاه از بایگانی مرکز مطالعات تهیه و کد گذاری شد. سپس کد هر عضو هیات‌علمی روی یک پرسشنامه خودارزیابی ثبت شده و به ضمیمه یک برگه توضیح هدف و ضرورت مطالعه، برای آنان ارسال گردید و از آنان خواسته شد که پرسشنامه بی‌نام را که صرفا با یک شماره مشخص شده درباره شیوه تدریس خود تکمیل نموده و به مرکز مطالعات دانشگاه عودت نمایند. برای اطمینان از این که اساتید نمره‌های ارزشیابی‌های دانشجویی را دریافت کرده‌اند، توزیع پرسشنامه‌های خودارزیابی اساتید، دقیقا دو هفته بعد از ارسال نتایج ارزشیابی‌ها و دریافت بازخورد به اساتید آغاز شد. توزیع پرسشنامه در دانشکده‌ها از طریق رابطین ارزشیابی و در برخی موارد مستقیما توسط مجری طرح انجام گرفت و با پیگیری‌های مداوم و تماس‌های تلفنی مکرر، تکمیل و عودت داده شد. اساتیدی که پرسشنامه خودارزیابی را تکمیل ننموده و یا توسط دانشجویان ارزشیابی نشده و فاقد نمره ارزشیابی دانشجویی بودند از مطالعه حذف شدند. در نهایت از تعداد ۲۲۵ عضو هیات‌علمی غیر بالینی که در زمان انجام این مطالعه در دانشکده‌های مختلف به تدریس اشتغال داشتند۲۳ نفر به دلیل نداشتن نمره ارزشیابی دانشجویی و یا عدم تکمیل پرسشنامه خودارزیابی از مطالعه حذف شدند.

میانگین نمره‌های ارزشیابی تمام دروسی که هر استاد در آن ترم تدریس کرده بود به عنوان نمره ارزشیابی استاد توسط دانشجویان، و عین نمرات پرسشنامه خودارزیابی استاد که مشابه پرسشنامه دانشجویی با مقیاس نمره‌گذاری یک تا پنج بود به عنوان نمره خودارزیابی استاد، بانک داده‌های این مطالعه را تشکیل دادند. پرسشنامه ها شامل ۱۵ سوال پنج گزینه‌ای بودند که هر سوال به صورت عالی (با نمره۵)، خوب (نمره۴)، متوسط (نمره۳)، ضعیف (نمره۲) یا بسیار ضعیف (نمره۱) نمره دهی می شد. بازه نمرات پرسشنامه از یک تا پنج بود.

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای خلاصه کردن داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و برای مقایسه میانگین‌ها از آزمون t و ANOVA و برای تعیین رابطه بین نمره‌های ارزشیابی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. به این منظور برای هر یک از سوالات پرسشنامه بین نمره ارزشیابی اساتید توسط

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

دانشجویان و نمره خودارزیابی اساتید ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد.

نتایج

در مجموع تعداد ۲۲۵ پرسشنامه توزیع گردید و با وجود پیگیری متعدد و بعد از حذف پرسشنامه‌های ناقص، در نهایت تعداد ۱۸۳ پرسشنامه برگشت داده شد (میزان برگشت۸۱/۳۳ درصد بود).

از ۱۸۳ نفر اعضای هیات‌علمی، ۱۰۹ نفر (۵۹/۶٪) مرد و ۷۴ نفر (۴۰/۴٪) زن بودند. از این تعداد ۶ نفر (۳/۳٪) دارای رتبه علمی استاد، ۳۱ نفر (۱۶/۹٪) دانشیار، ۶۰ نفر (۳۲/۸٪) استادیار و ۸۶ نفر (۴۷٪) مربی بودند.

اکثریت اساتید (۹۰/۷ ٪) خود را با نمره بالاتر از ۴ (در حد عالی) ارزیابی نمودند در حالی که فقط ۵۴/۱ ٪ دانشجویان با اختصاص نمره بالاتر از ۴ (درحد عالی) ارزیابی مطلوبی از عملکرد آموزشی اساتید خود داشتند.

میانگین کل نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان ۴/۰۴±۰/۳۹ و میانگین کل نمرات خودارزیابی اساتید ۴/۵۳±۰/۳۶ بود. که اختلاف آماری معناداری بین آنها مشاهده شد (p=/۰۰۰۱ و t=۱۳/۳۴).

میانگین نمرات خودارزیابی اساتید زن ۴/۵۸±۰/۳۴ و میانگین نمرات خودارزیابی اساتید مرد ۴/۴۷±۰/۳۶ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد. میانگین نمرات ارزشیابی اساتید زن توسط دانشجویان ۳/۹۹±۰/۳۸ و میانگین نمرات ارزشیابی اساتید مرد توسط دانشجویان ۴/۰۶±۰/۳۹ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد.

میانگین نمرات خودارزیابی اعضای هیات علمی با رتبه مربی، استادیار، دانشیار و استاد به ترتیب ۴/۶۰±۰/۳۲ و ۴/۳۹±۰/۳۸ و ۴/۵۲±۰/۳۲ و ۴/۶۴±۰/۳۲ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد. میانگین نمرات ارزشیابی‌های دانشجویی اعضای هیات‌علمی با رتبه مربی، استادیار، دانشیار و استاد توسط دانشجویان به ترتیب ۴/۰۳±۰/۳۸، ۴/۰۱±۰/۳۸، ۴/۰۴±۰/۴۳ و ۴/۳۷±۰/۳۸ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد.

ضریب همبستگی بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان و نمرات خودارزیابی اساتید ۰/۱۵۸ به دست آمد (p=/۰۳۴). ضریب همبستگی بین نمرات خودارزیابی اساتید زن و نمرات ارزشیابی این اساتید توسط دانشجویان ۰/۰۶۲ بود (p=۰/۶۰۱) و ضریب همبستگی بین نمرات خودارزیابی اساتید مرد و نمرات ارزشیابی این اساتید توسط دانشجویان ۰/۲۳۶ به دست آمد (p=/۰۱۴).

از ۱۵ سوال پرسشنامه، در هشت مورد بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی آنان ضریب همبستگی معنادار بوده است(p<۰/۰۵). از مهم‌ترین مواردی که بین خودارزیابی اساتید و ارزشیابی آنان توسط دانشجویان همبستگی وجود دارد می‌توان به حضور به موقع استاد و رعایت طول زمان کلاس، رعایت پیوستگی مطالب درسی، ارزیابی یادگیری دانشجویان، توانایی اداره و هدایت کلاس، ارائه مثال‌های روشن، و توجه استاد به حضور دانشجویان در کلاس اشاره نمود.

بیشترین ضریب همبستگی بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان و نمرات خودارزیابی اساتید در سوال شماره ۱۳ "ارزیابی یادگیری دانشجویان در کلاس در طول ترم (r=۰/۲۷۶) و کمترین ضریب همبستگی در سوال شماره ۱۲ یعنی ایجاد انگیزه در دانشجویان جهت تحقیق و مطالعه بیشتر (r=۰/۰۲۳) مشاهده شد.

بحث

در این مطالعه همخوانی نمره ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی اساتید مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی آنان همبستگی ضعیفی وجود دارد. که با نتایج مطالعه ای که در دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان انجام شده مطابقت دارد(۸).

در مطالعه‌ای که با هدف بررسی میزان همخوانی خودارزیابی نحوه آموزش اساتید مقطع بالینی با دیدگاه دانشجویان در دانشکده پزشکی ساری انجام گرفت، دیدگاه اساتید از نحوه آموزش با برداشت دانشجویان متفاوت بود و بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با خودارزیابی آنان

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

همبستگی ضعیفی وجود داشت(۹). در مطالعه‌ای دیگر که به منظور بررسی ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیات‌علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان از دید خود ایشان و دانشجویانشان انجام شد همبستگی معناداری بین نمره کل دو روش ارزشیابی دانشجو از استاد و خودارزیابی استاد نشان داده نشد(۱۱).

در مطالعاتی مشابه که با هدف مقایسه نتایج خودارزیابی اساتید با ارزشیابی‌های دانشجویی توسط سانترا (Centra) بر روی ۳۴۳ نفر عضو هیات‌علمی پنج دانشکده در نیوجرسی و نیز توسط مردخای (Mordechai) بر روی ۵۲ استاد دانشکده علوم تربیتی انجام شد، همبستگی کمی بین نمرات خودارزیابی اساتید و ارزشیابی آنان توسط دانشجویان وجود داشت که هر دو با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد(۱۴-۱۳). به نظر می‌رسد عدم مقبولیت ارزشیابی‌های دانشجویی نزد اساتید و همچنین، نبودن فرهنگ خودارزیابی از علل اصلی نتایج فوق که وجه اشتراک این مطالعات است، بوده باشد.

نتایج این مطالعه همچنین نشان داد که در مجموع بیش از ۹۰٪ اساتید با دادن نمره بالاتر از ۴(در حد عالی) به روش تدریس خود، ارزیابی بالاتری برای عملکرد آموزشی خود قائل می‌باشند. معنی‌دار بودن تفاوت میانگین نمرات خودارزیابی اساتید با نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی نیز بیانگر این است اساتید با نتایج مثبت‌تری نسبت به خود در مقایسه با دانشجویان دارند که با نتایج مطالعات زارعی و سوکی در ایران و راس (Ross) در کانادا مطابقت دارد(۱۷-۱۵).

دریک نگاه کلی به نتایج نمرات کسب شده و بررسی تک تک سوالات پرسشنامه به این نتیجه می‌رسیم که در هشت مورد بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی آنان ضریب همبستگی معنادار بوده است. که تا حدودی با نتایج مطالعه سانترا (Centra) در دانشگاه نیوجرسی مطابقت دارد(۱۳). می توان نتیجه گرفت که در این گونه موارد بین دیدگاه اساتید و دانشجویانشان هماهنگی وجود دارد. در تعداد دیگری از سوالات پرسشنامه که بین خودارزیابی اساتید و ارزشیابی آنها توسط دانشجویان ضریب همبستگی معنادار نبوده است می‌توان نتیجه گرفت که در این حیطه-ها بین نظرات دانشجویان و اساتید همخوانی و توافق وجود ندارد. به عبارت دیگر اساتید در این گونه موارد نظرات دانشجویان را در مورد شیوه تدریس خود صادق ندانسته و قبول ندارند.

بیشترین تفاوت مشاهده شده در نظرات اساتید با دانشجویانشان در"مشارکت دادن دانشجویان در تدریس و ایجاد انگیزه در آنان" بوده است. توجه به دانشجویان در کلاس درس و برقراری ارتباط مناسب با آنها از ارکان اصلی روش تدریس فعال بوده که یادگیری هدفمند را تحریک و تسهیل می‌کند. بنابراین لازم است اساتید با آگاهی کامل از این عوامل و با ایجاد انگیزه کافی در دانشجویان شرایط و فرصت‌های مناسبی برای فراگیران فراهم آورند.

ناهمخوانی نمرات اساتید و دانشجویان در این مطالعه، ممکن است ناشی از علل مختلفی از قبیل عدم درک واحد از مفهوم تدریس موثر، نبودن فرهنگ خودارزیابی، و همچنین عدم اعتماد و امنیت روانی در اعضای هیات علمی بوده باشد. هرچند برخی از علل فوق ممکن است تا حدودی این ناهمخوانی در دیدگاه‌های اساتید و دانشجویان را توجیه کند، اما قطعا مشخص نمودن علل واقعی آن نیازمند مطالعات دقیق و عمیق‌تری است.

نتایج یک مطالعه در دانشگاه علوم پزشکی اهواز نشان داد که اساتید اعتقاد دارند شرایط اطمینان‌بخشی جهت خودارزیابی موجود نمی‌باشد(۱۸). همچنین سیکاجا (Sicaja) در مطالعه ای در کرواسی مختل بودن توانایی خودارزیابی را نشان داده و علت آن‌را نبودن فرهنگ خودارزیابی در جامعه دانسته است(۱۹). ایوانز (Evans) نیز در پژوهشی در کالج سلطنتی لندن به این نتیجه رسیده است که برای انجام خودارزیابی موفق تغییر در فرهنگ جامعه ضروری است(۲۰).

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که میانگین نمرات خودارزیابی اعضای هیات علمی زن بیشتر از اساتید مرد می‌باشد و هیچ ارتباطی نیز بین نمرات خودارزیابی اساتید زن با نمرات ارزشیابی آنان توسط دانشجویان وجود ندارد. یعنی بین نظرا ت اساتید زن با

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

دانشجویانشان همخوانی و توافق وجود ندارد و درمجموع اساتید زن رضایت بیشتری از عملکرد خود دارند. که با نتایج مطالعه ادهمی در دانشگاه علوم پزشکی کرمان مطابقت دارد(۱۱). درحالی که نتایج برخی مطالعات روانشناختی نشان داده که مردان نسبت به زنان رضایت بیشتری از عملکرد خویش دارند(۲۱).

در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به منظور بهینه کردن کیفیت آموزش، روش تدریس اساتید به طور مستمر توسط دانشجویان مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد. نتایج تحقیقات انجام شده در این مورد نشان داده که انجام مداوم ارزشیابی اعضای هیات‌علمی و دادن بازخورد به موقع نتایج به آنان، منجر به بهبود کیفیت آموزش می‌گردد. در این زمینه نتایج مطالعه شکورنیا در اهواز، فتاحی در کرمان، جویباری در گلستان و همچنین کوهن (Cohen) و کیمبر (Kember) نشان داده است بازخورد نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی موجب بهبود و ارتقای کیفیت آموزش گردیده است(۲۶-۲۲). اگر چه برخی مطالعات گزارش نموده‌اند که بازخورد نتایج ارزشیابی کمکی به بهبود کیفیت آموزش نمی‌کند(۲۹-۲۷). در این راستا گروه دیگری از محققین گزارش نموده‌اند که بازخورد نتایج ارزشیابی به تنهایی به ایجاد تغییرات مطلوب در شیوه تدریس اساتید و بهبود کیفیت منجر نخواهد شد بلکه زمانی بازخورد این نتایج سودمند و مفید خواهد بود که با مصاحبه و دادن مشاوره مناسب همراه باشد(۳۱-۲۹).

نتایج مطالعات متعدد بیان‌گر تاثیرگذار بودن این روش ارزشیابی در بهبود کیفیت آموزش بوده است، اما موضوع مهم این است که ارزشیابی‌های دانشجویی باید مورد قبول و پذیرش اساتید باشند تا اساتید از بازخورد این نتایج به عنوان یک منبع مفید در اصلاح و بهبود شیوه تدریس خود استفاده کنند. نتایج این تحقیق همانند مطالعه آقاملایی و محمد جعفری در ایران و سانترا (Centra) در نیوجرسی(۸، ۹و ۱۳) و برخی مطالعات دیگر نشان داد که اساتید در اغلب موارد ارزش بالاتری برای عملکرد خود قائل می‌باشند. بنابراین در نگرش کلی به مفهوم ارزشیابی و کیفیت آموزش بین نظریات اساتید و دانشجویان اختلاف‌نظر جدی وجود دارد. به نظر می‌رسد با وجود چنین اختلاف‌نظرهایی بین اساتید و دانشجویان، حرکت در مسیر ارتقای کیفیت آموزش دشوار باشد. در هر صورت این ناهمخوانی می‌تواند منجر به بهینه نشدن کیفیت آموزش که یکی از اهداف اصلی ارزشیابی است بشود(۳۲)؛ که شایسته است مسئولین آموزشی به این امر توجه خاص داشته باشند. بنابراین با عنایت به نتایج این پژوهش و با توجه به اهمیت و نقش ارزشیابی استاد در ارتقای کیفیت آموزش پیشنهاد می شود:

۱- با برنامه‌ریزی مناسب و ایجاد نگرش مثبت نسبت به نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی زمینه مقبولیت بیشتر و پذیرش این نتایج نزد اساتید فراهم شود.

۲- با تشکیل جلسات هم‌اندیشی بین اساتید و دانشجویان نخبه درباره ارزشیابی، هماهنگی و همخوانی بیشتری بین دیدگاه‌های آنها در خصوص مضامین پرسشنامه ارزشیابی ایجاد شود.

۳- با نظرخواهی ادواری از اساتید درباره ابعاد مختلف ارزشیابی و جلب مشارکت آنان در فرایند ارزشیابی، ضریب پذیرش نتایج را نزد آنان افزایش دهیم.

۴- در موقع اعلام نتایج ارزشیابی رهنمودهایی مبنی بر چگونگی بهره‌برداری از نقاط قوت و ضعف و روش‌های اصلاح و بهبود شیوه تدریس به ضمیمه نتایج ارزشیابی جهت اساتید ارسال شود.

اگرچه در این پژوهش حجم نمونه مورد بررسی در مقایسه با مطالعات انجام شده بسیار بالاتر بوده است، اما این پژوهش دارای محدودیت‌هایی نیز بود. در این مطالعه دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف (کاردانی، کارشناسی و دکتری) و اعضای هیات‌علمی با رشته‌های تحصیلی مختلف و تخصص های متفاوت شرکت داشتند که این تنوع ممکن است نتایج ارزشیابی را تا حدودی تحت تاثیر قرار داده باشد. بنابراین انجام مطالعات دیگری با حذف تاثیر این عوامل توصیه می‌شود.

نتیجه‌گیری

در مجموع نتایج این مطالعه نشان داد که بین نمرات خودارزیابی اساتید با ارزیابی آنان توسط دانشجویان همبستگی وجود ندارد، و به علاوه تفاوت معنی‌داری میان این

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

دو نظر وجود داشته و همواره نظر اساتید در رابطه با نحوه آموزش مثبت تر از نظر دانشجویان بوده است. این امر بیانگر عدم تطابق نظرات اساتید و دانشجویان در باره شیوه تدریس و ارزشگذاری کیفیت آموزش است. از آنجا که مهم‌ترین هدف این نوع ارزشیابی‌ها دادن بازخورد به اساتید به منظور بهبود شیوه تدریس و ارتقای آموزش اعضای هیات علمی است، بنابراین برای مقبولیت و پذیرش نتایج ارزشیابی نزد اساتید باید چاره اندیشی کرد.

منابع

1. Karamdoust N. [Barrasiye rabeteye arzeshyabiye daneshjouyane daneshkadeye Ravan-shenasi va oloume-tarbiati az tadrise ostadan ba miyangine nomarrate anan az dares ostadan dar salhaye tahsilliye 77-78 ta 79-80]. Journal of Psychology & Education 2004؛ 34(1):57-76 [Persian]
2. Seldin P. The use and abuse of student ratings of professors. The chronicle of higher Education. 1993; 39: 40.
3. Tozoglu D. Effects of student ratings feedback on instructional practices, teaching effectiveness, and student motivation.[cited 2010 feb8] Available from: http://etd.lib.fsu.edu/theses/available/etd-01032006193209/unrestricted /tozoglu-dissertation.pdf
4. Adams JV. Student Evaluations: The Ratings Game. Inquiry 1997؛ 1(2):10-16
5. Shabani Varaki B, Hosseingholizadeh R**. [**Evaluation of College Teaching Qualities]. Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education 2006; 12(1): 1-17. [Persian]
6. Te-Sheng Chang. Results of student ratings: Does faculty attitude matter?. [cited 2009 Jul 17] Avalable from: http://140.122.69.160/bulletin/3502/3502pdf/p183-200-%E5%BC%B5%E5%BE%B7%E5%8B%9D.pdf
7. Moore S, Kuol N. A Punitive bureaucratic tool or a valuable resource? Using student evaluations to enhance your teaching. [cited 2009 Jan 12] Available from: http://www.aishe.org/readings/2005-1/moore A_punitive_bureaucratic_tool_or_a_valuable_resource.html
8. Aghamolayi T, Abedini S. [Comparison of Self and Students' Evaluation of Faculty Members in School of Health of Hormozgan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education 2008.; 7(2): 191-198. [Persian]
9. Vahidshahi K, Mahmoudi M, ahangari M, parvinnejad N, gouran N.[barrasiye mizane hamkhaniye arzeshyabiye nahveye amouzeshe asatide balini az didgahe daneshjou va khoude ostad dar daneshkadeye pezshkiye Sari sale tahsiliye 2007-2008]. Abstracts of 10th National Congress on medical education 2009. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences.[Persian]
10. Maaroufi Y, kiamanesh A, Mehr Mohammadi M, Aliaskari M. [Arzeshyabiye keyfiate tadris dar amouzeshe alli: Barrasiye bakhi didgaha] . Faslnamehye motaleaate barnameye darsi 2008; 1(5): 81-112 [Persian]
11. Adhami A, Reihani H, Fattahi Z, Nakhaee N, Fasihi Harandi T. [Comparison of student assessment of educational performance of the faculty with the teacher's self assessment in Kerman University of Medical Sciences]. Strides in Development of Medical Education 2005; 2(1):25-32. [Persian]
12. Duffy FD. Holmboe E S; Self-assessment in Lifelong Learning and Improving Performance in Practice. JAMA 2006; 296(9):1137-1139.
13. Centra JA. Self-Ratings of College Teachers: A Comparison with Student Ratings. Journal of Educational Measurement 1973; 10(4): 287-295
14. Mordechai M. Students' evaluation and instructors' self-evaluation of university instruction. Higher Education 1988; 17(2): 175-181.
15. Zarei A. [Moghayeseye arzeshyabiye amalkarde amozeshiye aazaye heiate elmi tavasute daneshjuyan ba khod-arzyabie anha dar daneshkadeye pezeshkiye Bandar-Abbas]. Abstracts of 10th National Congress on medical education 2009. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences. [Persian]
16. Souki Z. [The comparison of evaluation of Midwifery Faculty members in theory and practice by student opinion and Midwifery]. Abstracts of First international Conference of Reform and change management in Medical Education 2003. Tehran: Tehran University of Medical Sciences:53 [Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

17. Ross JA. Teacher self-Assessment: A mechanism for facilitating professional growth. Teaching and Teacher Education 2007; 23(2):146-159.
18. Motlagh M, Shakurnia A, Malayeri A, Jahanmardi A, Kiamanesh A. [A survey of teachers' views of Ahvaz University of Mwdical Sciences towards teachers evaluation].11th National Congress on medical education 2010.Tehran: Iran University of Medical Sciences.[Persian]
19. Sicaja M, Romic D, Prka z. Medical students' clinical skills do not match their teachers' expections: survey at Zagreb university school of Medicine, croatia. Croat Med J. 2006; 47(1): 169-175.
20. Evans AW, McKenna C, Oliver M. Self-assessment in medical practice. J R Soc Med .2002 oct;95(10):511–513.
21. Eckel CC, Grossman PJ. Are women less selfish than men? Evidence from dictator experiments. The Economic Journal. 1998; 108(448):726-735.
22. Shakurnia A, Motlagh M. [Arzeshyabiye ostad va erteghaye keyfiat]. The first national seminar in evaluation and accreditation in education 2001. Ahvaz: Ahvaz University of Medical Sciences. [Persian]
23. Fattahi Z, Mousapour N, Haghdoost A. [The Trend of Alterations in the Quality of Educational Performance in Faculty Members of Kerman University of Medical Sciences]. Strides in Development of Medical Education. 2005; 2(2): 63-71.[persian]
24. Joibari L, sanagou A, cheraghali F. [Aya bazkhorde daneshjouyan be eslahe amalkarde amouzeshi monjar mishavad? Barrasiye tajrebiat asatid]. Abstracts of 10th National Congress on medical education 2009. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences.[Persian]
25.Cohen PA. Effectiveness of student-rating feedback for improving college instruction: A Meta-Analysis of Findings. Research in Higher Education. 1980;13(4): 321-341.
26. Kember D.; Leung D.Y.P.; Kwan K.P. Does the Use of Student Feedback Questionnaires Improve the Overall Quality of Teaching? Assessment & Evaluation in Higher Education, 2002; 27(5): 411-425.
27.Sarchami R, Salman Zadeh H. [The opinions of faculty on the efficiency of student rating scheme on teachers' performance in Iran University of Medical Sciences]. The Journal of Qazvin University of Medical Science 2005;(34): 67-71. [Persian]
28. Arubayi EA. Improvement of instruction and teacher effectiveness: are student ratings reliable and valid?. Higher Education .1987; 16(3) : 267-278.
29. Maker VK, Curtis KD, Donnelly MB. Faculty evaluations: diagnostic and therapeutic. Curr Surg. 2004 Nov-Dec;61(6):597-601.
30. Penny AR, Coe R. Effectiveness of Consultation on Student Ratings Feedback: A Meta-Analysis. Review of Educational Research. 2004; 74(2) 215-253.
31. Ghahramani M, Arefi M, jamshidi L. [Study the effect of student Evaluation on faculty members' Educational performance between 2000-01 to 2005-06]. Research and Planing in Higher Education 2008. 14(2): 1-26. [Persian]
32. Mohammad jaafari H, Vahid-shahi K, Kousarian M, Mahmoudi M. [Barrasiye moghayeseiye natayeje khod-arzyabiye aazaye heiate elmi daneshkadeye pezeshki daneshgahe olome pezeshiye Mazandaran ba arzyabiye daneshjouyan az anan]. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences 2007; 17(57):67-74. [Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

The Correlation between Students' Evaluation of Faculty and Faculty Self-Assessment in Ahvaz Jondishapour University of Medical Sciences in 2008

Abdolhossein Shakurnia[1], Mohamad Fakoor[2], Hossein Elhampoor[3], Maryam Taherzadeh[4], Farahnaz Chaab[4]

Abstract

Introduction: *Investigating the results of faculty evaluation by students and the scores attained from their self-assessment may prove helpful in recognizing the weaknesses and strengths of evaluation system and consequently lead to quality improvement which is the main goal of evaluation. This study was performed to investigate the correlation between faculty members' self-assessment scores and their scores from evaluation by students in Ahvaz Jondishapur University of Medical Sciences (AJUMS).*
Methods: *This was a correlational study in which the study samples included all students and non clinical faculty members of Ahvz Jondishapur University of Medical Sciences during the academic years of 2007-2008. Data gathering tool was a questionnaire using five degree Likert scale and including 15 questions. Data was analyzed by SPSS software.*
Results: *The correlation coefficient between the scores of faculty evaluation by students and the scores of self-assessment was.158 (p=.034). The mean score of faculty members' self-assessment was 4.53±0.36 and the mean score of evaluation by students was 4.04±0.39 (t=13.34, p=0.001). The mean score of more than 90% of faculty members' self-assessment was higher than 4 (excellent).*
Conclusion: *The results of this study revealed an insignificant correlation between evaluation by student and faculty members' self-assessment. Considering the importance of faculty members' evaluation by students, there is a need to prepare the situation for faculty members to pay attention to and accept the results of evaluation by students.*

Keywords: Teacher evaluation, self-assessment, student, faculty members, correlation.

(✉) [1] Instructor, Department of Immunology, Medical School, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. Ahvaz, Iran. E- mail: shakurnia@yahoo.com
[2] Associate Professor, Department of Orthopedics, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran. E-mail: fakoor@yahoo.com
[3] Instructor, School of Educational Sciences and Psychology, Ahvaz Shahid Chamran University. E-mail: h_elhampour@yahoo.com
[4] Member of EDC, Ahvaz Jondishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]